

‘Met de kerk heb ik niks’

‘Ik heb nog steeds een nauwe band met God, maar met de kerk heb ik niks. Van de kerk als instituut heb ik afscheid genomen. Niet van het geloof. Eerder het tegendeel. Ik ben geen lid van een kerk meer. Maar ik bid wel, over een Bijbelgroep geen kwaad woord en ik ben blij dat veel christenen actief zijn in asielzoekerscentra.’ Wie herkent zo’n gesprekspartner niet? De kerk als instituut. Waartegen richt zich die toenemende afkeer toch?

Een paar suggesties. Tegen een zogenaamde plicht- of regelethiek, de dood in de pot voor spontaniteit en authenticiteit. Tegen ingewikkelde kerkordes en -verbanden die dingen voorschrijven waarop je in je eigen gemeente niet zit te wachten. Tegen eindeloze binnenkerkelijke discussies over een tweede dienst, opwekkingsliederen, de vrouw in het ambt. Tegen gewoontes waarvan je geen notie hebt waartoe ze dienen. Tegen alle organisatorische rompslomp over gebouwen, financiën, administratie.

tegenaanval

Ga ik nu in de tegenaanval? Iemand raadde mij aan *The Forgotten Ways* van Alan Hirsch te lezen. Ik volgde het advies op, ook omdat ik wist dat Hirsch ingaat op de mij altijd intrigerende vraag waardoor de Chinese kerk juist onder repressie van Mao Zedong zo groeide. Zoals ik ook las dat er zo’n honderd jaar na Christus circa 25.000 christenen waren en nog maar twee eeuwen later meer dan twintig miljoen. Hirsch zegt dat die bloeiende kerken niet anti-, maar wel pre-institutioneel waren.

Het kost weinig moeite positieve dingen van de kerk als instituut te zeggen. Geloof wordt er van de ene op de volgende generatie overgedragen. Het evangelie wordt zichtbaar gemaakt in de samenleving. Christenen worden niet overgeleverd aan de allerindividueelste ideeën van zelfgeproclameerde voorgangers. Kennis en ervaring worden gebundeld. Ook mijn kritische gesprekspartner zal dit positief waarderen. Bij zijn/haar aversie tegen de kerk gaat het om wat anders.

Wat was zo kenmerkend voor gelovigen in de eerste eeuwen na Christus en de volgelingen van Watchman Nee, Wang Mingdao en Samuel Lamb? Wat dat betreft is een ervaring die ik in het begin van de jaren negentig opdeed, midden in de nacht, ergens in een grote schuur op het Chinese platteland, misschien wel typerend.

Daar zaten ze, ouderen en jongeren met hun bijbeltje open op schoot. Door bij de ‘ondergrondse kerk’ te gaan hadden zij alle maatschappelijke schepen achter zich verbrand. Toen ik een student op een van de eerste rijen ernaar vroeg, keek hij me haast verbaasd aan. Ja, maar weet u, ik heb de schat in de akker gevonden ...’

Waardoor die ondergrondse kerk stormachtig groeide? Doordat wat de Bijbel ‘de eerste liefde’ noemt groot was. Doordat er sprake was van sterke saamhorigheid: met elkaar opgenomen in het komende koninkrijk, inspirerender dan het maoïsme. Doordat lijden hen sterker maakte en zij – vaak aangevoerd door Bijbelvrouwen en met gevaar voor eigen veiligheid – eropuit bleven trekken om in woord en daad te getuigen van het evangelie.

beweging

Wat deze voorbeelden ons zeggen? Misschien wel vooral dat de kerk geen doel in zich is, maar middel tot, niet een in vaste afspraken georganiseerd instituut, maar een beweging in de richting waarheen de Geest ons hebben wil in de context van 2014. Onder Romeinse caesars en communistische tirannen hadden gelovigen genoeg aan woonkamers en schuren en ze waren tot grote zegen. Nee, we hoeven onze kerkelijke instellingen niet op te doeken. Maar we mogen ons bij de start van het nieuwe seizoen wel kritisch afvragen of concentratie op bijzaken ons geestelijk enthousiasme niet wegneemt.

Ik denk dat veel verzet tegen de kerk verdwijnt als we beginnen onze houding tegenover verandering te veranderen. Komen we over als in vormen verstard? Waar is onze vitaliteit dan gebleven, onze nieuwsgierigheid hoe navolgers van Jezus te zijn? Denkt men dat wij onderling knusse gezelschapjes zijn gaan vormen? Waar is de Bijbelse ambitie dan om in een verwereldlijkt Nederland tegencultuur te zijn? Vermoedt men dat wij het als kerklid vooral 'fijn' willen hebben? In dat geval maken we niet duidelijk wat het betekent je kruis op je te nemen, eigen verlangens te verloochenen en toch in God je diepste geluk te vinden. Verzet tegen de kerk als instituut? Alsjeblieft geen hakken in het zand.

auteur: Aad Kamsteeg